
Література:

1. Adventure Tourism: The New Frontier (2003) / John Swarbrooke, Colin Beard, Suzanne Leckie, Gill Pomfret. Butterworth-Heinemann. 354 p.
2. Dark Tourism in the American West (2020) / Editor Jennifer Dawes. Palgrave Macmillan. 214 p.
3. The Future of Tourism (2019) / Editors Eduardo Fayos-Solà, Chris Cooper. Springer International Publishing AG. 337 p.

Надія КОПЕР

Національний природний парк «Гуцульщина»

ПОРТРЕТ ВІДВІДУВАЧА НПП ГУЦУЛЬЩИНА (АНАЛІЗ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ)

Одними із видів діяльності Національного природного парку «Гуцульщина» є туристично-рекреаційна. Основою розвитку туризму та рекреації є різноманітні природні ресурси Покутських Карпат та багата культурна спадщина Гуцульщини. Серед рекреаційно-туристичних пропозицій на території установи можна виділити еколого-пізнавальні стежки, зони відпочинку, джерела мінеральних вод, букові та ялицево-букові старовікові ліси, а також, Маєток Святого Миколая, Науково-просвітницький центр, пасіка Святого Миколая та ін.

До 2019 року спостерігалася позитивна динаміка щодо кількості відвідувачів Парку і щорічно обліковувалося понад двадцять тисяч осіб. На жаль, події останніх років (пандемія **COVID-19** та російське військове вторгнення в Україну) вносять свої корективи у розвиток туристичної галузі як нашої країни загалом, так і НПП «Гуцульщина», зокрема. В цей період кількість відвідувачів суттєво зменшилася і за три квартали 2022 р. становила всього 1823 особи.

Особливістю обліку відвідувачів Парку є те, що немає можливості підрахувати кількість подорожуючих екостежками, відвідувачів зон відпочинку тощо, оскільки, зазначених рекреаційних об'єктів є велика кількість і розташовані вони на площі 32271 га. Обладнати кожен із таких об'єктів пропускними пунктами, а також закріпити за ними окремих працівників не видається можливим. Тому основна кількість облікованих відвідувачів НПП (близько 90%) припадає на найбільший рекреаційний об'єкт – «Маєток Святого Миколая». Як правило, це є дитяча аудиторія із Франківської та сусідніх областей, яка приїжджає до Маєтку у зимовий період. Максимум відвідин спостерігається упродовж грудня-січня, коли відзначають день Миколая (19 грудня) та різдвяно-новорічний цикл свят. Однак, наведена специфіка обліку не є свідченням того, що інші рекреаційні об'єкти Парку не відвідуються. Навпаки, рекреаційні території НПП «Гуцульщина» є досить популярними серед подорожуючих Косівщиною. В цьому ми переконувалися неодноразово під час обстеження маршрутів, місць та зон відпочинку, а також, за кількістю відмічених геолокацій та коментарів у інтернет мережах тощо.

Тому назріло питання: хто, окрім дитячої аудиторії, відвідує територію Парку, тобто, якого соціально-демографічного профілю є необлікований турист? Для відповіді на зазначене питання, фахівцями відділу рекреації проведено соціологічне дослідження серед відвідувачів установи, зокрема, опитано близько 300 гостей, зібрано та оброблено 133 анкети. Дослідження проводилося упродовж 2020-2021 рр., переважно влітку - в час високого туристичного сезону на Косівщині. На зазначений період припадає розвиток пандемії COVID-19, карантинні обмеження щодо виїзду закордон та деяке поживавлення внутрішнього туризму. Саме в цей час до адмінбудівлі установи приїжджала велика кількість неорганізованих відвідувачів, переважно сімей, зі сподіваннями побачити тут щось цікаве. Саме ці відвідувачі і стали респондентами нашого опитування.

Отже, головною метою дослідження стало виявлення соціально-демографічного профілю необлікованого туриста (тобто, якої статі, віку, професії турист приїжджає на Івано-Франківщину, зокрема і до НПП «Гуцульщина», де зупиняється, де харчується та як проводить

час). А також, визначення пріоритетів щодо подальшого розвитку рекреації на території НПП «Гуцульщина», врахування зауважень, побажань відвідувачів для покращення та вдосконалення діяльності у галузі екотуризму.

Результати дослідження свідчать, що до національного парку приїжджають туристи з усіх куточків України, в основному містяни (83%). Більшість гостей – це жителі найближчих сусідніх областей (Львівської 16% і Тернопільської 13%). Багато серед туристів мешканців Києва 10%, Дніпропетровської 8,5%, Одеської 7,2% та Харківської 5,8% областей. У нашій вибірці представлені також іноземні туристи (жителі Польщі), частка їх незначна – 0,7%. Найбільше відвідувачів – це молодь у віці 20-35 років (47%), на другому місці вікова категорія 36-55 років (23%), значною є частка дітей (18 %). Переважають туристи з вищою освітою (78%) та з постійним місцем роботи (62%). У меншості – люди без будь-якої освіти (2%) та безробітні (5%). 58% відвідувачів приїжджають до НПП «Гуцульщина» із сім'єю, 26% – з друзями, 13% – парою. Є й такі, хто віддає перевагу відпочинку на самоті, їх всього 3%. Більшість туристів (86%) відвідують Парк влітку. Здебільшого люди приїжджають на дві-три доби, а деякі затримуються більш ніж на тиждень. Значною є частка транзитних візитерів (близько 30%), які їдуть до Ворохти, Яремче, Буковелю. Спрямовує їх до НПП «Гуцульщина» наявна геолокація та навігатор. Як правило, такі подорожуючі бувають тут вперше і у їх уявленні НПП «Гуцульщина» - це парк розваг і атракціонів. Зазначеним туристам важко запропонувати локацію для відвідин, оскільки це забирає часу, а вони тут проїздом. Однак, деякі туристи, із цієї групи, залишаються на ночівлю у Косові і залюбки відвідують екостежки, Маєток, пасіку чи Науково-просвітницький центр. Основним місцем розміщення відпочиваючих на Косівщині та візитерів Парку є місцеві садиби (72%), частина гостей приїжджає до родичів, друзів, знайомих. Найбільше спонукають до відвідин «Гуцульщини» соціальні мережі (53%), а також, рекомендації тих, хто вже тут побував (31%).

Серед усієї кількості опитаних, 56% вдруге, а то і втретє відвідують НПП «Гуцульщина». Основною метою їх подорожі є екологічний, культурно-пізнавальний, гірський та ін. види туризму. Найбільш цікавими атракціями у Парку вони вважають Маєток Святого Миколая, екостежки «До оглядового майданчика на горі Острій», «На полонину Росохата», «На гору Михалків», «На озеро Лебедин», зону відпочинку біля адмінкорпусу, гірські річки, водоспади та ін. Потрібно зазначити, що візитери Косівщини та НПП «Гуцульщина», зокрема, це так звані «ліниві» туристи з сім'єю і дітьми, котрі не мають можливості чи бажання подорожувати з наметами і долати високі гірські хребти. При цьому, природа Косівщини якраз притягує такий сегмент туристів. Адже її низькогірні вершини під силу навіть дітям, а краєвиди, чисте повітря, ліси тощо, нічим не поступаються високогірним.

У більшості відвідувачів Парку залишається позитивне враження від рекреаційних об'єктів та територій і вони залюбки порадили б відвідати установу своїм друзям, родичам та ін. Однак, чимало є пропозицій та зауважень. Зокрема це стосується розвитку рекреаційної інфраструктури, стану доріг, інформаційного забезпечення, засміченості зон відпочинку. Остання проблема надзвичайно актуальна і болюча. Її провокує окремий сегмент недобросовісних туристів. Часті екотолоки працівників парку та велика кількість інформаційних, еколого-просвітницьких стендів не мають ніякого значення для таких горе-туристів.

Отже, проведене дослідження свідчить, що серед необлікованих відвідувачів НПП «Гуцульщина» переважають молоді люди, які подорожують сім'єю. Метою їх подорожі є відпочинок на свіжому повітрі, купання у гірській річці, відвідини не високих гір довкола Косова і с. Шешори, місцевих музеїв гуцульської творчості, різноманітних майстер-класів. Фахівцям Парку доцільно зосередити увагу на розвитку рекреаційної інфраструктури та збільшенні цікавих пропозицій рекреації та екотуризму.